

un exemple magnífic de com inserir la cultura físico-corporal, en general, i l'educació física, en particular, en el marc de la confluència d'allò polític, cultural i pedagògic.

No podem acabar aquestes reflexions sense referir-nos a la vigència que tingué aquest model que, en certa mesura, predominà fins la fi de la primera Guerra Mundial. En aquell moment la pràctica de l'esport estava ja molt estesa. Els viatges de Coubertin a Anglaterra, seguint les petjades de Taine, havien exercit una benèfica influència sobre el desvetllament d'una nova *Pedagogia esportiva* que, a poc a poc, suplantaria la tradició gimnàstica. Però això és un altra història que tampoc no ha passat desapercebuda als historiadors de l'educació francesos. J. Thilbaut, en *Sports et éducation physique (1870-1970)* (París, Vrin, 1972) i J. Ulmann, en *De la gymnastique aux sports modernes* (París, Vrin, 1977), han estudiat, entre altres autors, tot aquest procés. Malgrat aquestes bones notícies, la nostra actual historiografia de l'educació resta molt lluny d'oferir treballs -en la línia específica de l'educació física- de la qualitat científica que produeixen, des de fa uns vint anys, els nostres veïns pirinencs. El llibre d'Arnaud és un bon exemple a imitar. És hora també que nosaltres enfortim -ara més que mai- aquest tipus d'investigacions i estudis. Aquest any de 1992, amb cita

olímpica inclosa, podria ser un bon pretext per intentar-ho.

Conrad Vilanou

BLOUQUET-CHAPIRO, C. & FERRY, G.: *El psicopsicólogo en la clase.* Barcelona, Paidós Educador, 1991.

La investigació en educació ha estat i és un tema molt complex a l'hora de determinar aspectes concrets com: de qui és competència, quin serà l'objecte o els objectes a investigar i com es portarà a terme la investigació, quina via és la més adient...

Sens dubte, estem davant d'una obra que planteja aquest tema des d'un punt de vista dicotòmic, és a dir, per una banda ens proposa un tipus d'investigació «positivista», «objectiva», en educació, la que, segons els autors, ha estat durant molts anys la més característica i practicada, oposada a un tipus d'investigació-intervenció, que en altres obres coneixem sota l'epígraf d'«investigació-acció», i que es proposa una reflexió més conscient i subjectiva de situacions, comportaments i esdeveniments característics del procés educatiu. Si més no, es tracta d'una obra basada en referències bibliogràfiques franceses i contextualitzada en el sistema educatiu francès.

Al començament ja es planteja que en educació, l'objectiu de la investigació és construir coneixement susceptible de proporcionar punts de referència a la pràctica. S'espera que la investigació introdueixi canvis en la pràctica educativa. Ara bé consideren difícil d'assolir aquest objectiu a causa dels innumerables obstacles que van apareixent al llarg d'un procés d'investigació, com ara estructures poc adients, incomunicació entre investigadors i professors, resistència a la crítica per part d'alguns professionals de l'educació, etc. De tota manera, hauríem d'intentar que qualsevol investigació en àmbits educatius donés llum directament a la pràctica.

L'obra consta de tres parts clarament diferents. A la primera es desenvolupa una exposició sobre l'enfocament experimentalista o positiu en la investigació educativa, fent una crítica constructivista sobre determinats aspectes, i s'inicia la problemàtica de la investigació-intervenció. Es proposa la consideració de tots els trets significatius de les situacions educatives, la qual cosa no vol dir que es tendeixi a una subjectivitat incontrolada, sinó que proposa un tipus de racionalitat oberta que permeti articular les abundants i variades dimensions dels processos educatius. Amb la investigació no hem de tractar de resoldre directament problemes, sinó que hem de proporcionar variables i hipòtesis so-

bre la seva dinàmica i els efectes de la seva activitat. La investigació ha d'esdevenir investigació sobre el canvi, ha de tenir una funció crítica i, per tant, de contínua revisió. Per assolir tots aquests objectius, l'investigador ha de tenir una presència sensible i personal en les situacions, una interacció permanent amb els alumnes i els professors, una posició compromesa i un paper actiu.

A la segona part de l'obra es presenta una experiència concreta en la qual es posa de manifest aquest caire intervencionista de la investigació. És una experiència realitzada el 1966-1967 i constitueix una fase exploratòria d'una investigació sobre les comunicacions en les classes amb alumnes d'edats compreses entre 12 i 14 anys. L'objectiu final seria la intervenció per part de l'investigador en l'optimització del sistema de comunicacions.

En la tercera part es constata que aquesta forma d'investigar es pot situar dins d'un procés en la perspectiva general de la psicociologia de l'educació, que té com a objectiu primordial l'anàlisi de situacions i comportaments en àmbits educatius. La psicociologia de l'educació s'ocupa de descriure, explicar i comprendre el procés educatiu, per tant, es considera una de les Ciències de l'Educació. Es troba en la cruïlla entre la psicologia i la sociologia, i té en compte tant el registre individual com el

social. La perspectiva psicosociològica vol analitzar la situació educativa, l'anàlisi del procés d'anàlisi i els efectes sobre aquesta situació. Evidentment, el paper de psicosociòleg l'ha de complir el psicòleg.

En gairebé tota l'obra, la investigació en educació serà una tasca a assolir pel professional de la psicologia, la qual cosa no ens sembla correcta, ja que des del nostre punt de vista l'investigador en educació ha de tenir una formació tant en el camp de la Psicologia com en el de la Pedagogia, considerant aquest últim potser més necessari.

De tota manera, la intervenció a classe d'aquest psicosociòleg, sigui psicòleg o pedagog, ha de contribuir a fer evolucionar la situació educativa. És important que s'analitzi qualsevol acció que formi part de la comunicació a la classe, és a dir, el procés de comunicació.

M. Rosa Buxarrais

FERNÁNDEZ ENGUITA, Mariano:
Poder y participación en el sistema educativo. Sobre las contradicciones de la organización escolar en un contexto democrático. Barcelona, Ed. Paidós, 1992.

Es tracta d'una recopilació de vuit treballs, ja publicats en altres llocs, sobre una mateixa qüestió general que es pot enunciar com segueix: quins són els límits i les possibilitats de la participació democràtica dins el sistema educatiu en el context d'un sistema polític formalment democràtic i d'un sistema social travessat per relacions de desigualtat i de poder? En un moment que es parla tant de l'escola com a «comunitat democràtica», de la necessitat de «participació» per part de tots els implicats, de la «presa democràtica de decisions» i, fins i tot, de l'educació com un lloc de «resistència» i de construcció de «visions alternatives» del fet social, no és pas inoportú, un llibre orientat a analitzar els límits, les contradiccions i les ombres de la «democràcia escolar».

Dels treballs inclosos en el llibre, els dos primers i el setè estableixen alguna senyalització teòrica general. Per fer-ho, Fernández Enguita selecciona dos tòpics estratègics. El primer consisteix a revisar el llegat teòric de la Il·lustració en la mesura que constitueix el marc